

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Факультет бізнесу і права

Кафедра готельно-ресторанного та туристичного бізнесу

СЕРВІСНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АГРОТУРИЗМУ В ІТАЛІЇ

Кваліфікаційна робота (проект)

на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

Виконала: студентка IV курсу 461 групи
спеціальності: 242. Туризм і рекреація
освітньо-професійної програми «Туризм»
Тітова Катерина Олегівна

Керівник: к. і. н., доц. Макієнко О.А.

Рецензент: Данів О. А., директор
ТОВ «Новелтревел»

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ СЕРВІСНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АГРОТУРИЗМУ	5
1.1. Сутність агротуризму та його специфіка.....	5
1.2. Особливості сервісного забезпечення агротуризму	12
РОЗДІЛ 2. ХАРАКТЕРИСТИКА МЕХАНІЗМІВ СЕРВІСНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АГРОТУРИЗМУ (НА ПРИКЛАДІ ІТАЛІЇ)	23
2.1. Сучасний стан розвитку агротуризму в Італії.....	23
2.2. Порівняльний аналіз агротуризму Італії та інших країн.....	38
2.3. Розробка програми обслуговування агротуристів (на прикладі садиби «Валь д'Орчіа»).....	32
ВИСНОВКИ	47
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	49

ВСТУП

Актуальність теми. У сучасному світі агротуризм стає все більш популярним явищем. Звідси особливу увагу привертає сервісне забезпечення агротуризму, оскільки воно впливає на якість туристичного досвіду та задоволення від подорожі. В Італії агротуризм має глибокі історичні корені та відображає багатство сільської культури та природних красот.

Агротуризм в Італії є важливим напрямом розвитку сільських територій та відновлення сільських господарств. Розбудова ефективного сервісного забезпечення в агротуризмі стає актуальним завданням для забезпечення конкурентоспроможності та привабливості відповідного туристичного продукту для споживачів. Дана кваліфікаційна робота спрямована на вивчення специфіки сервісного забезпечення агротуризму в Італії (на прикладі садиби у Валь д'Орчіа).

Метою даного дослідження є визначення стану та перспектив розвитку сервісного забезпечення агротуризму в Італії, визначення його особливостей та впливу на задоволення туристів.

Основні **завдання** дослідження включають:

- визначення сутності агротуризму та його специфіки;
- визначення особливостей сервісного забезпечення агротуризму;
- аналіз сучасного стану розвитку агротуризму в Італії та його порівняння з іншими країнами.
- формування програми обслуговування агротуристів (на прикладі садиби у Валь д'Орчіа);

Об'єктом дослідження є сервісне забезпечення агротуризму.

Предметом дослідження є зміст та організація надання послуг туристам в агротуризмі.

Для досягнення поставлених завдань використовуватимуться наступні **методи дослідження**: аналіз літературних джерел та наукових публікацій про агротуризм та сервісне забезпечення, проведення опитувань туристів, що

відвідують садибу у Валь д'Орчіа, експертне опитування власників та персоналу садиби, спостереження за процесом надання послуг та оцінка їх якості.

Практичне значення одержаних результатів. Результати дослідження можна використовувати як практичні рекомендації для покращення сервісного забезпечення в агросадибах загалом і садибі у Валь д'Орчіа (Італія) зокрема.

Структура роботи складається зі вступу, двох розділів (п'ять підрозділів), висновків, списку використаних джерел (53 найменування). Загальний обсяг роботи – 53 сторінки.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ СЕРВІСНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

АГРОТУРИЗМУ

1.1. Сутність агротуризму та його специфіка.

Туризм, пов'язаний із проживанням у фермерських або селянських оселях, характеризується різноманітними формами проведення дозвілля в гостинних сільських приватних будинках і з використанням туристичних послуг. Саме цей вид сільського туризму заведено називати агротуризмом. Агротуризм, по суті, є концепцією, що виникла внаслідок надання туристичних послуг у будинках фермерів і фермерських господарств. З розвитком туристичного руху він став ширшим поняттям і включив у себе діяльність, пов'язану з обслуговуванням як сільських жителів, так і туристів. Для туристів агротуризм означає туристичну діяльність людей, метою якої є ознайомлення із сільськогосподарським виробництвом або відпочинок у сільській місцевості.

Агротуризм є однією зі специфічних форм туризму, яка базується на взаємодії туристів з сільським господарством і сільським середовищем. Він надає унікальну можливість туристам насолоджуватися спокоєм і красою сільського життя, пізнавати місцеві традиції та смаки, а також долучатися до сільськогосподарських дійств [1-3].

Агротуризм – це форма сільського туризму, безпосередньо пов'язана з сільським (фермерським) господарством, що надає послуги з розміщення та харчування одночасно, а також знайомить із сільськогосподарською діяльністю, традиціями та звичаями даної місцевості [34]. Існує дві основні форми агротуризму: оренда житла з послугами безпосередньо на фермі та оренда житла із самообслуговуванням (кемпінги і намети) на землі, що належить фермі.

Проблеми функціонування сільського туризму у тій чи іншій мірі досліджували В. Гетьман, П. Горішевський, М. Пітюлич, М. Рутинський та інші науковці.

Експерти в галузі туризму досі сперечаються про такі поняття, як «сільський туризм», «агротуризм», «екотуризм», «зелений туризм», «фермерський туризм» і «екоагротуризм». Слід також зазначити, що багато авторів пишуть про одне й те саме різними мовами.

Поняття агротуризму розглядається в публікаціях О. С. Молнара та Ю. Б. Кушніра; у публікації Кушніра агротуризм розуміють як галузь туризму, орієнтовану на використання природних, культурних та історичних ресурсів сільських територій та їхніх особливостей для створення комплексних продуктів. Автори описують агротуризм та екотуризм як різновиди сільського туризму.

Під агротуризмом Я. Маєвський розуміє різні форми туризму, пов'язані з функціонуванням сільського господарства. Серед основних визначних пам'яток – сільськогосподарське виробництво та тваринництво. На думку вченого, агротуризм – це будь-який вид туризму, що відбувається в сільському середовищі та використовує його цінності. Сільський спосіб життя, природа, ландшафт, культура та архітектура є основними атракціями.

Агротуризм – це рекреаційний туризм, який орієнтований на сільську місцевість і передбачає використання сільського господарства (фермерства) для відпочинку, освіти та активного залучення відпочивальників до традиційних форм господарювання.

Деякі українські науковці визначають агротуризм як туристичну діяльність на території сільськогосподарських угідь (фермерських господарств), у яких створено умови для виробництва сільськогосподарської продукції та відпочинку міських мешканців, і в якій добровільно та частково беруть участь люди, які бажають займатися певними видами сільськогосподарських робіт.

Агротуризм – це вид екологічно сталого туризму, метою якого є вивчення та використання природних, культурних та історичних ресурсів сільських районів для створення туристичних продуктів.

Агротуризм – це форма підприємницької діяльності, безпосередньо пов'язана із сільськогосподарським виробництвом і туризмом, що організовує відпочинок на фермах, ранчо та в приватних будинках з рекреаційною та освітньою метою, з метою отримання доходу за надані послуги.

М. Турковський визначає агротуризм як можливість відпочити під час свят і вихідних, що здійснюється з використанням наявних природних ресурсів і вільних земель [6]. На думку Асоціації з розвитку агротуризму, агротуризм – це вид діяльності, організований у сільській місцевості, де формується та пропонується відпочивальникам комплекс послуг, таких як проживання, відпочинок, харчування та екскурсії.

У Проекті Закону України «Про аграрний туризм та агротуристичну діяльність» (який досі не є схваленим парламентом) агротуризм визначається як вид туризму, відпочинкового й пізнавального характеру, що пов'язаний з використанням майна особистих селянських господарств і передбачає здійснення агротуристичної діяльності під час тимчасового перебування туристів у сільській місцевості [4; 8-10].

Агротуризм – це форма туризму, яка базується на відвідуванні сільських районів або сільськогосподарських господарств для відпочинку, розваг, пізнання місцевих традицій та культури, а також для участі в сільськогосподарських або сільськогосподарських діях.

Основні характеристики агротуризму включають:

1. Взаємодія з сільським господарством. Туристи мають можливість долучитися до сільськогосподарських процесів, таких як збирання врожаю, годівля тварин, виноградарство тощо.

2. Відпочинок в природному середовищі. Агротуризм зазвичай відбувається у спокійних, зелених районах, що сприяє відпочинку та релаксації.

3. Смачна та здорова їжа. Туристи можуть насолоджуватися натуральними та свіжими продуктами, які вирощуються на місцевих господарствах.

4. Пізнавальні екскурсії. Можливість дізнатися про місцеві традиції, культуру та спосіб життя місцевого населення.

5. Аутентичний досвід. Агротуризм надає унікальний та аутентичний досвід, що відрізняється від типового масового туризму.

Головні принади сільського, агро- і екотуризму відтворені в табл. 1.1.

Таблиця 1.1

Принади сільського, агро- і екотуризму

<i>Сільський</i>	<i>Агротуризм</i>	<i>Екотуризм</i>
- сільський спосіб життя; - природне середовище; - місцева культура; - традиційна архітектура	- сільськогосподарські заняття; - споживання екологічно чистих продуктів харчування; - участь у сільськогосподарських роботах; - догляд за тваринами	- цінності природного середовища; - етнографічні об'єкти; - «зелені школи»; - активні туристичні заняття без шкоди для довкілля

Джерело: складено автором на основі джерел [5; 7; 11-12; 34;]

Туризм, пов'язаний із проживанням у фермерських або селянських будинках, характеризується різними формами проведення дозвілля в гостинних сільських приватних оселях і з використанням туристичних послуг. Цей вид сільського туризму заведено називати агротуризмом.

Таблиця 1.2. допоможе розкрити основні аспекти та сутність агротуризму як форми туризму, що сполучає в собі сільське господарство та відпочинок. Вона відображає ключові елементи, характеристики та переваги цього виду туризму.

Сутність агротуризму

<i>Елемент</i>	<i>Опис</i>
1. Сільське господарство	Центральний аспект агротуризму, включає сільськогосподарські ділянки, ферми, виноградники тощо.
2. Взаємодія з природою	Можливість спостерігати та брати участь у сільськогосподарських процесах в природному середовищі.
3. Відпочинок та релаксація	Можливість відпочити у спокійному сільському середовищі, подалі від міської суєти.
4. Оздоровлення	Здорові продукти, екологічно чисте середовище сприяють оздоровленню та відпочинку.
5. Взаємодія з місцевими жителями	Можливість пізнати культуру та традиції місцевого населення, спробувати страви та звичаї.
6. Екскурсії та розваги	Включення різноманітних екскурсій, активного відпочинку або спортивних заходів у програму.

Джерело: складено автором на основі джерел [13-15]

Ця таблиця ілюструє багатогранність агротуризму як форми туризму, яка поєднує у собі елементи сільського господарства, відпочинку та взаємодії з природою. Вона демонструє, що агротуризм надає унікальні можливості для оздоровлення, пізнання традицій та культури місцевого населення, а також сприяє розвитку сільських територій та збереженню природних ресурсів.

Таблиця 1.3. розглядає основні особливості агротуризму як виду туризму, який поєднує в собі сільське господарство та відпочинок. Вона відображає ключові аспекти, що роблять агротуризм привабливим для туристів.

Особливості агротуризму

<i>Особливість</i>	<i>Опис</i>
1. Близькість до природи	Можливість проводити час на свіжому повітрі, відпочиваючи в сільському середовищі.
2. Взаємодія з сільським господарством	Участь у роботі на фермах, збирання фруктів та овочів, годівля тварин тощо.
3. Смачна та здорова їжа	Можливість спробувати натуральні продукти, які вирощуються на місцевих господарствах.
4. Пізнавальні екскурсії	Ознайомлення з сільськими традиціями, культурою та способом життя місцевих мешканців.
5. Спокій та релаксація	Відсутність міської суєти, можливість відпочити у тихому та зеленому оточенні.
6. Аутентичність та особистий підхід	Отримання унікального досвіду, який відрізняється від стандартного туристичного відпочинку.

Джерело: складено автором на основі джерел [16; 19-21; 34]

Ця таблиця відображає ключові особливості агротуризму, які приваблюють туристів до цього виду відпочинку. З близькістю до природи, взаємодією з сільським господарством, смачною та здоровою їжею, а також аутентичним досвідом агротуризм надає можливість відпочити в спокійному та неповторному середовищі. Ці особливості формують привабливість агротуризму для туристів, які цінують натуральність та аутентичність у своїх подорожах.

Україна має достатній сільськогосподарський рекреаційний потенціал для розвитку агротуризму. Однак він використовується недостатньо. Це обмежує можливості для підвищення рівня життя сільських мешканців, розвитку сільських територій та організації відпочинку і дозвілля для людей з

низькими доходами. Тому існує необхідність теоретичного, методологічного та практичного обґрунтування розширення агротуристичної діяльності в сільській місцевості.

Значення агротуризму для господарства, села і туристів представлено у табл. 1.4.

Таблиця 1.4

Значення агротуризму для господарства, села і туристів

<i>Для господарства</i>	<i>Для села</i>	<i>Для туристів</i>
Використання вільних ресурсів та покращення ефективності діяльності	Використання доступних ресурсів та розвиток сільської інфраструктури	Активний відпочинок у природному сільському середовищі
Збільшення доходу	Додатковий дохід	Ознайомлення з циклами сільського виробництва
Створення нових робочих місць	Розвиток нових місць праці	Смакування свіжих, місцевих страв
Активізація діяльності сільського господарства	Покращення естетичного та культурного розвитку села	Пізнання інших культур та традицій через безпосередній контакт
Покращення сільської інфраструктури	Збереження культурної та історичної спадщини села	Естетизація сільського середовища та активний відпочинок
	Активізація сільської громади	Набуття нових навичок та особистий розвиток

Джерело: складено автором на основі джерел [17; 25-29; 40]

Ця таблиця передає основні користі, які отримують господарства, села та туристи через розвиток агротуризму. Господарства отримують можливість

оптимізації використання ресурсів і збільшення доходу, села зберігають свою культурну спадщину та покращують інфраструктуру, а туристи насолоджуються активним відпочинком у природному середовищі та отримують нові знання та навички.

Таким чином, агротуризм – це форма допоміжної діяльності на фермерських господарствах, відпочинок, безпосередньо пов'язаний із перебуванням на цих фермах і використанням їхнього потенціалу та навколишніх пам'яток. Важливість агротуризму вказує на необхідність виявлення цього виду діяльності та розроблення відповідних механізмів його реалізації та підтримки на державному та регіональному рівнях.

1.2. Особливості сервісного забезпечення агротуризму.

Агротуризм являє собою унікальну форму туризму, що поєднує в собі відпочинок у сільській місцевості з взаємодією з сільським господарством та місцевими традиціями. Сервісне забезпечення в агротуризмі відіграє ключову роль у створенні задоволення туристів та наданні незабутнього досвіду.

Гостинність та особистий підхід є ключовими складовими сервісного забезпечення в агротуризмі. Власники або господарі агротуристичних об'єктів стежать за тим, щоб кожен гість почував себе комфортно і зручно під час свого перебування [31-33]. Основні аспекти гостинності та особистого підходу в агротуризмі включають:

1. Персоналізоване обслуговування. Власники створюють індивідуальний підхід до кожного гостя, враховуючи їхні потреби, побажання та інтереси. Це може включати врахування дієтичних обмежень, індивідуальних запитів щодо екскурсій або розваг, а також інші аспекти, що роблять перебування гостей комфортним та приємним.

2. Вітання та включення в сімейну обстановку. Гостинні господарі зустрічають гостей особисто, вітають їх і надають інформацію про об'єкт

агротуризму та місцеве середовище. Вони створюють атмосферу домашнього затишку, де гості можуть відчувати себе як у сім'ї.

3. Доступність та увага до дрібниць. Власники стежать за тим, щоб кожен аспект перебування був належним чином організований. Вони відповідають на запити гостей швидко і ефективно, дбаючи про те, щоб ніякі дрібниці не залишалися непоміченими.

4. Надання порад та інформації. Власники діляться корисною інформацією про місцеві пам'ятки, традиції, місцевих виробників та ін. цікаві аспекти, що допомагають гостям краще зрозуміти місцеве життя та культуру.

Гостинність та особистий підхід в агротуризмі роблять перебування гостей неповторним та пам'ятним. Ці аспекти допомагають створити особливу атмосферу довіри та затишку, яка відрізняє агротуризм від стандартних туристичних відпочинків.

Комфорт та зручності в агротуризмі є важливими аспектами, які впливають на задоволення туристів під час їхнього перебування у сільському середовищі. Наявність комфортного проживання, різноманітні зручності та доглянутість об'єкту грають ключову роль у створенні позитивного враження та забезпеченні зручностей для гостей.

Таблиця 1.5. представляє основні аспекти комфорту та зручностей, які є важливими для агротуристичних об'єктів. Вона описує особливості проживання та надання зручностей для туристів, які відвідують сільські господарства або сільські території.

Таблиця 1.5

Комфорт та зручності

<i>Аспект</i>	<i>Опис</i>
Комфортне проживання	Наявність зручного житла, такого як затишні кімнати або котеджі з усіма необхідними зручностями.
Зручності	Наявність елементів комфорту, таких як гаряча вода, опалення, кондиціонери, доступ до інтернету тощо.

Продовження таблиці 1.5

Привітність персоналу	Доступність та доброзичливість персоналу, готовність відповісти на запитання та вирішити поточні питання гостей.
Чистота та порядок	Підтримання високого рівня чистоти в номерах та території, регулярне прибирання та заміна постільної білизни.
Доступ до послуг і розваг	Можливість скористатися додатковими послугами, такими як екскурсії, кулінарні майстер-класи, спортивні заходи тощо.

Джерело: складено автором на основі джерел [22; 43-45]

Ця таблиця відображає важливі аспекти, які забезпечують комфорт та зручності для гостей агротуристичних об'єктів. Забезпечення комфортного проживання, наявність необхідних зручностей, доброзичливий персонал, чистота та доступ до різноманітних послуг та розваг є важливими елементами, які забезпечують задоволення та зручність для туристів під час їхнього перебування у сільському середовищі. Ці аспекти визначають якість обслуговування в агротуризмі та сприяють створенню приємного та пам'ятного відпочинку для відвідувачів.

Страви та харчування в агротуризмі відіграють важливу роль у створенні унікального та цікавого досвіду для туристів. Основні аспекти, пов'язані з харчуванням у сфері агротуризму, включають:

1. **Натуральні місцеві продукти.** Головною особливістю харчування в агротуризмі є використання свіжих та натуральних місцевих продуктів, які вирощуються безпосередньо на господарстві або в околицях. Це можуть бути овочі, фрукти, зелень, м'ясо, молочні продукти та інші страви з сировини місцевого виробництва.

2. **Смак місцевої кухні.** Гості в агротуризмі мають можливість смакувати страви, які відповідають місцевій кухні і традиціям. Це дозволяє туристам

насолоджуватися аутентичними стравами, що відрізняються від стандартного ресторанного або готельного харчування.

3. Унікальні кулінарні враження. Сервіс агротуризму часто включає унікальні кулінарні враження, такі як готування страв за старовинними рецептами, участь у виноградарських або олійних турнірах, дегустація місцевих сирів чи вин.

4. Здорове харчування. Часто страви в агротуризмі відповідають принципам здорового харчування, оскільки вони збагачені свіжими та органічними продуктами без штучних добавок.

5. Екологічна свідомість. Харчування в агротуризмі сприяє екологічній свідомості, бо продукти зазвичай вирощуються без використання шкідливих хімічних речовин та з урахуванням збереження природних ресурсів.

6. Пізнання місцевої культури через їжу. Харчування в агротуризмі дозволяє туристам краще ознайомитися з місцевою культурою, смаками та традиціями через страви, які вони споживають під час свого перебування.

Харчування є важливим аспектом агротуризму, який додає унікальність та особливий колорит до туристичного досвіду [18]. Воно допомагає підкреслити зв'язок з природою та місцевою культурою, забезпечуючи гостям незабутні враження від відпочинку в сільському середовищі.

Таблиця 1.6. описує різноманітні екскурсії та розважальні заходи, які надаються в агротуризмі для задоволення туристичних потреб. Вона відображає можливості пізнання сільських традицій, а також активного та цікавого проведення часу в сільському середовищі.

Таблиця 1.6

Екскурсії та розваги агротуризму

<i>Вид екскурсії або розваги</i>	<i>Опис</i>
Сільські екскурсії	Організовані екскурсії до місцевих ферм, пасовищ, садиб та інших сільських об'єктів для ознайомлення з сільським господарством та традиціями.

Кулінарні майстер-класи	Заняття з приготування місцевих страв під керівництвом місцевих кухарів, де туристи можуть вивчити традиційні рецепти та смаки.
Сільські спортивні заходи	Організація активних видів спорту, таких як велосипедні або піших прогулянки, конні прогулянки, спортивні змагання тощо.
Мистецькі та ремесничі майстер-класи	Уроки з місцевого мистецтва або ремесел, де туристи можуть навчитися виготовляти місцеві ремесла або вироби.
Фестивалі та святкування сільських свят	Участь у місцевих фестивалях, ярмарках або традиційних свят, де туристи можуть відчувати атмосферу сільського життя.
Екологічні тури	Проведення екологічних екскурсій для ознайомлення з природним середовищем та збереженням біорізноманіття.

Джерело: складено автором на основі джерел [49-52]

Ця таблиця підкреслює різноманітні можливості для туристів в агротуризмі щодо екскурсій та розваг. Надання цікавих екскурсій та участь у розважальних заходах дозволяють туристам не лише пізнати сільські традиції та культуру, але й активно провести час у природному та затишному середовищі. Ці види діяльності сприяють поглибленню знань про сільське господарство, місцеву кухню та мистецтво, роблячи відпочинок у селі цікавим та пам'ятним для туристів.

Взаємодія з місцевим населенням є важливою складовою агротуризму, спрямованою на створення глибокого та автентичного досвіду для туристів. Це дозволяє їм краще ознайомитися з місцевою культурою, традиціями та звичаями через безпосередній контакт з місцевими жителями. Основні аспекти взаємодії з місцевим населенням в агротуризмі включають:

1. Зустріч та спілкування з місцевими жителями. Організація зустрічей з місцевими жителями, можливість спілкування та обміну досвідом, історіями та знаннями.

2. Участь у місцевих святкуваннях та подіях. Запрошення туристів на місцеві святкування, ярмарки, традиційні обряди та події для занурення у місцеву культуру.

3. Майстер-класи від місцевих ремісників. Організація занять та майстер-класів від місцевих ремісників і майстрів, де туристи можуть вивчити традиційні ремесла та виробництво місцевих виробів.

4. Екскурсії до місцевих пам'яток та цікавинок. Проведення екскурсій до місцевих пам'яток, музеїв, пам'ятників архітектури та історії для знайомства з історією та спадщиною місцевого населення.

5. Проведення традиційних заходів та обрядів. Можливість приєднатися до традиційних заходів та обрядів, таких як святкування місцевих свят або обрядів збереження традицій.

6. Участь у повсякденному житті місцевих жителів. Пропозиція можливостей для участі у повсякденному житті місцевих жителів, таких як робота на господарстві, участь у сільських традиціях чи подіях.

Взаємодія з місцевим населенням в агротуризмі сприяє взаєморозумінню, пізнанню нових культурних вражень та поглибленню знань про життя та традиції сільського населення. Це робить туристичний досвід більш цікавим, приємним та пам'ятним, допомагаючи збагатити духовний світ відвідувачів.

Таблиця 1.7. описує основні аспекти екологічної чистоти та збереження природи, які є важливими в агротуризмі. Вона відображає заходи, спрямовані на збереження природних ресурсів і створення екологічно чистого середовища для відпочинку та розваг туристів.

Таблиця 1.7

Екологічна чистота та збереження природи

<i>Аспект</i>	<i>Опис</i>
Використання екологічно чистих матеріалів	Використання при будівництві та облаштуванні об'єктів агротуризму екологічно чистих матеріалів, які не завдають шкоди довкіллю.
Використання альтернативних джерел енергії	Використання сонячних батарей, вітрових турбін або інших альтернативних джерел енергії для зменшення викидів вуглецю та енергоефективності.
Системи водозбереження	Впровадження систем водозбереження, таких як збір дощової води, переробка відходів води для поливу та інші екологічно чисті підходи до водокористування.
Збереження біорізноманіття	Заходи для збереження біорізноманіття та догляду за природними екосистемами, включаючи розведення рідкісних та ендемічних видів рослин та тварин.
Використання органічних методів сільського господарства	Вирощування продуктів з використанням органічних методів, без застосування хімічних пестицидів та добрив, для збереження ґрунтів та здоров'я природи.
Пропаганда екологічних практик	Освіта та пропаганда екологічних практик серед відвідувачів, спрямованих на збереження природи та раціональне використання ресурсів.

Джерело: складено автором на основі джерел [38]

Застосування екологічно чистих матеріалів, використання альтернативних джерел енергії, системи водозбереження, збереження біорізноманіття та використання органічних методів сільського господарства

сприяють створенню стійкого та екологічно чистого середовища для відпочинку та розваг туристів. Пропаганда екологічних практик серед відвідувачів сприяє формуванню свідомого ставлення до природи та збереженню її ресурсів. Разом ці заходи сприяють збереженню природи і надають можливість туристам насолоджуватися природними красотами у межах екологічно чистого агротуристичного середовища.

Інформаційна підтримка та поради є важливою складовою сервісу агротуризму, оскільки допомагає туристам отримати повну інформацію про місцеві пам'ятки, події, традиції та зручні поради щодо планування подорожі [41-42].

Основні аспекти інформаційної підтримки та порад в агротуризмі включають:

1. Представлення інформації про місцеві пам'ятки та історичні об'єкти. Надання детальної інформації про місцеві пам'ятки, історичні місця та культурні об'єкти, які варто відвідати в рамках агротуристичної подорожі.

2. Огляд місцевих подій та святкувань. Інформування про місцеві події, ярмарки, фестивалі та традиційні святкування, що відбуваються в регіоні, для залучення туристів до участі.

3. Розкриття традицій та культурних особливостей. Пояснення традицій, звичаїв та особливостей місцевої культури, які допоможуть туристам краще зрозуміти місцеве життя та спадщину.

4. Поради щодо активностей та розваг. Надання порад щодо розважальних та активних видів відпочинку, таких як екскурсії, прогулянки, спортивні заходи або майстер-класи.

5. Інформація про місцеві страви та ресторани. Рекомендації щодо смачних місцевих страв та ресторанів, де можна скуштувати автентичну кухню.

6. Підтримка у плануванні маршруту та логістиці. Допомога у плануванні маршруту, виборі місць для відвідин, транспорту та інших аспектів подорожі.

7. Адаптація до потреб туристів. Забезпечення індивідуальної підтримки та порад, враховуючи потреби та інтереси кожного туриста.

Інформаційна підтримка та поради сприяють зручності та задоволенню туристичного досвіду в агротуризмі. Вони допомагають туристам максимально освоїтися з місцевим середовищем, відкрити нові аспекти та насолодитися аутентичними враженнями від подорожі.

Таблиця 1.8. представляє різноманітні інформаційні платформи, які використовуються для надання детальної інформації та порад туристам щодо місцевих пам'яток, подій, традицій та планування подорожі в агротуризмі.

Таблиця 1.8

Інформаційні платформи для надання інформації

<i>Інформаційна платформа</i>	<i>Опис</i>
Інтернет-сайт агротуристичного об'єкту	Офіційний веб-сайт агротуристичного об'єкту, де публікується інформація про послуги, пам'ятки, події, розклади та поради для відвідувачів.
Мобільний додаток	Спеціалізований додаток для смартфонів, що містить інтерактивну карту, розклад подій, рекомендації та можливості онлайн-бронювання.
Соціальні мережі	Профілі агротуристичного об'єкту у популярних соціальних мережах, де публікуються фото, відео, огляди, рецензії та актуальна інформація.
Інформаційні стенди та буклети	Розміщення інформаційних стендів та буклетів на території агротуристичного об'єкту з детальним описом пам'яток, подій та порадами для відвідувачів.
Електронна пошта та розсилки	Розсилка інформаційних листів та новин агротуристичного об'єкту з оновленнями, спеціальними пропозиціями та порадами для туристів.

Завершення таблиці 1.8

Туристичні форуми та портали	Участь агротуристичного об'єкту у тематичних туристичних форумах та порталах, де обговорюються пам'ятки, рекомендації та досвід відвідування.

Джерело: складено автором на основі джерел [23-24; 30]

Використання інтернет-сайтів, мобільних додатків, соціальних мереж, інформаційних стендів, розсилок електронної пошти та участь у туристичних форумах допомагає забезпечити повну та актуальну інформацію про місцеві пам'ятки, події та поради щодо планування подорожі. Це сприяє зручності та оптимальності туристичного досвіду, дозволяючи відвідувачам насолоджуватися агротуристичними подорожами з максимальною користю та задоволенням.

Особливості сервісного забезпечення агротуризму полягають у створенні унікального та персоналізованого досвіду для туристів, що обирають сільські області для відпочинку: власники або господарі агротуристичних об'єктів забезпечують особистий підхід до кожного гостя, створюючи атмосферу гостинності та затишку; можливість смакувати страви з натуральних місцевих продуктів, які вирощуються на господарстві; надання цікавих екскурсій та розважальних заходів, де туристи знайомляться з сільськими традиціями та активно проводять час; агротуризм акцентується на збереженні природних ресурсів та створенні екологічно чистого середовища для відпочинку; створення можливостей для взаємодії з місцевими жителями, ознайомлення з їхньою культурою, традиціями та звичаями; надання інформації про місцеві пам'ятки, події, традиції та поради щодо планування подорожі.

Ці особливості сприяють створенню неповторного досвіду для відвідувачів, які бажають насолодитися природою, познайомитися з сільським життям і відпочити від міської метушні. Сервіс агротуризму сприяє збагаченню духовного світу та розвитку екологічно свідомого туризму, створюючи сприятливі умови для відпочинку та відкриття нових перспектив.

РОЗДІЛ 2

ХАРАКТЕРИСТИКА МЕХАНІЗМІВ СЕРВІСНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АГРОТУРИЗМУ (НА ПРИКЛАДІ ІТАЛІЇ)

2.1. Сучасний стан розвитку агротуризму в Італії.

Агротуризм – відносно нове явище на світовому туристичному ринку. Однак, незважаючи на свою молодість, агротуризм дуже популярний, і в основі цієї популярності лежать різноманітні економічні, соціальні, психологічні та екологічні чинники. Бажання жити в гармонії з природою, споживати натуральні продукти, дбати про збереження природи та підтримувати сільгоспвиробників – ці та багато інших чинників призвели до надзвичайної популярності агротуризму в усьому світі.

За даними Всесвітньої туристської організації, агротуризм – одна з п'яти основних стратегій розвитку туризму у світі, яка об'єднує широкий спектр різноманітних видів відпочинку і швидко розвивається в зарубіжних країнах.

Із соціально-економічної точки зору місія агротуризму полягає в такому:

- забезпечення соціально-економічного розвитку сільських територій за рахунок нетрадиційних видів діяльності;
- об'єднання сільського населення;
- стримування прогресуючої урбанізації в сільській місцевості; та
- збереження і розвиток традиційного сільського побуту та ремесел;
- відродження традицій, звичаїв і національної культури;
- охорона природи;
- розвиток сільської інфраструктури.

Агротуризм є додатковим джерелом доходу для сільських жителів з відносно низькими доходами. У цьому контексті зростає його роль у розбудові туристичного сектору країн або регіонів, які виявляють ознаки депресивного стану економіки. І водночас мають численне міське населення, яке відчуває потребу в екологічному способі відпочинку.

Одним із таких успішних прикладів формування потужного сектору агротуризму є Італія.

Агротуризм в Італії зародився в 70-х роках ХХ століття як доповнення до основної сільськогосподарської діяльності. Спочатку вважалося, що розміщення туристів – це не основна діяльність фермерів, яка може дещо зміцнити їхнє фінансове та економічне становище без великих інвестицій. Тоді агротуризм був не тільки дешевим, а й дещо «спартанським», тому не користувався великою популярністю [35].

Ситуація почала змінюватися на початку ХХІ ст. з двох основних причин. По-перше, в усьому світі почав зростати інтерес до екотуризму, і агротуризм вдало вписався в це нове захоплення. Адже йшлося не лише про відпочинок на природі, а й про знайомство з перевагами сільського життя та екологічно чистих продуктів харчування. По-друге, внутрішній ринок Італії та деякі важливі зарубіжні ринки (переважно Німеччина) досягли значної міри насичення, і були потрібні нові продукти, які виходили б за рамки традиційних видів «пляжного» туризму та екскурсій великими містами країни.

Попит поступово змінює саму концепцію агротуризму, і для багатьох сільських жителів агротуризм поступово перетворюється з додаткового виду діяльності на основне заняття з усіма атрибутами, необхідними для туристичного бізнесу, зокрема з рекламою, маркетингом, ціноутворенням і компетентним персоналом.

Способи проживання туристів було суттєво перетворено, що потребувало значних інвестицій. Сучасний агротуризм в Італії – це вже не скромні кімнати і 3-4-місне розміщення в сільських будинках, а справжні 3-4-зіркові міні-готелі зі старовинними меблями, добре обладнаними ванними кімнатами, басейнами і тенісними кортами. Садиби 16-18 століть і невеликі старовинні монастирі часто переобладнуються і використовуються для розміщення туристів. Агротуристичні комплекси пропонують своїм клієнтам можливість зайнятися різними видами спорту, верховою їздою і пішим туризмом, організовують екскурсії місцевими та навколишніми визначними

пам'ятками, а туристи із задоволенням беруть участь у сільських ярмарках і середньовічних костюмованих фестивалях.

Нарешті, дедалі важливішу роль відіграє кухня. Агротуризм дає можливість не тільки смачно і якісно поїсти, а й повезти додому як сувеніри особливі продукти, як-от дорогі й рідкісні вина, трюфелі, яких немає в міських магазинах, особливі сорти сиру й оливкової олії. Наприклад, в Італії розроблено понад 70 винних і гастрономічних маршрутів, які багато в чому пов'язані з агротуризмом. Зрозуміло, широке розмаїття послуг не може не впливати на ціну агротуризму. До цього слід додати вартість додаткових послуг, таких як харчування, спортивні майданчики, екскурсії та програми краси і здоров'я на *beauty-farm*— «ферм краси» [35-36].

Згідно з офіційною статистикою, нині в Італії налічується близько 6 000 сільських центрів відпочинку, кожен з яких розрахований приблизно на 10-12 місць. Щороку ці центри відвідують понад 400 000 туристів, які залишаються в них на значно триваліший термін, у середньому на шість ночей. Слід мати на увазі, що агротуризм не підлягає чіткому контролю (здебільшого ліцензуванню та оподаткуванню), тож офіційна статистика, ймовірно, враховує не все. Агротуризм залишається «тіньовим» сегментом туризму, оскільки він рідко бронюється через туристичні агенції, а скоріше намагається зв'язатися з клієнтами напряму через Інтернет, рекламні видання та виставки.

За даними Асоціації сільськогосподарських підприємців *Confagricoltura*, в Італії налічується близько 10 000 агротуристичних компаній, що майже вдвічі більше за офіційну статистику, і вони обслуговують близько 1,8 мільйона клієнтів на рік. За останнє десятиліття кількість агротуристичних підприємств збільшилася на 40 %, а їхніх клієнтів - на 80 % (частка іноземців серед них зросла з 10 % до 25 %). Експерти *Confagricoltura* оцінюють річний оборот сектору в 400-500 мільйонів доларів США.

Основні риси агротуризму в Італії включають:

1. Перебування на агротуристичних фермах та садибах. Туристи мають можливість проживати в аутентичних сільських господарствах або

садибах, де вони можуть бути частиною щоденного життя місцевих фермерів та сімей.

2. Взаємодія з сільським господарством. Туристи можуть брати участь у сільськогосподарських роботах, таких як збирання фруктів, овочів, участь у виноробстві або оливковому виробництві.

3. Смакування місцевих страв та продуктів. Одним із ключових аспектів агротуризму є можливість смакувати смачні страви з місцевих органічних продуктів, таких як сир, вино, масло, сезонні фрукти та овочі.

4. Експерсії та дослідження місцевих пам'яток. Туристи можуть відвідувати сільські музеї, історичні пам'ятки, археологічні об'єкти або природні парки, де вони дізнаються більше про історію та культуру регіону.

5. Активний відпочинок та розваги. До агротуристичних програм часто входять активності на свіжому повітрі, такі як піший туризм, велосипедні прогулянки, верхова їзда або експерсії на каяках.

Агротуризм в Італії сприяє розвитку сільських територій, збереженню традицій сільського господарства та культурних цінностей. Він також допомагає залучати туристів до менш відомих районів країни, збагачуючи тим самим туристичну пропозицію Італії та сприяючи розвитку екологічно свідомого туризму.

Нині у професійному туристичному бізнесі сільський зелений туризм займає унікальну нішу на світовому туристичному ринку як високоприбутковий вид діяльності, що має значний потенціал продажів і залучення туристів. Хоча він явно не може конкурувати з потоком туристів на популярні морські курорти або в такі туристичні центри, як Париж, проте він стає дедалі важливішим і перспективнішим сектором сучасного туристичного бізнесу.

Здебільшого такий відпочинок для міських жителів сусідніх регіонів, мешканців інших регіонів та іноземних туристів Італії організовують у два основні способи:

- здача в оренду невеликих будинків, квартир або номерів у невеликих готелях чи котеджах у сільській місцевості в мальовничих місцях;
- організація проживання відпочивальників безпосередньо в приватних будинках у селах.

Це дає змогу туристам краще зрозуміти сільський уклад життя, познайомитися з новими людьми, дізнатися цікаві звичаї, взяти участь у роботі на фермі та поїсти за одним столом. Звісно, гості не завжди товариські, що може бути незручно і клопітно для господарів, але це заняття приносить такі необхідні додаткові гроші в дім і вносить певні зміни в повсякденну рутину сільського життя: для гостей спеціально виділяють одну або кілька кімнат, надають постільну білизну і предмети першої необхідності. Постільна білизна та предмети першої необхідності, харчування та стіл, часто навіть одяг і взуття.

Ті, хто має свій дім або близьких родичів у сільській місцевості, зазвичай розв'язують ці проблеми самостійно, а не вдаються до послуг турагентства або користуються лише певними видами туристичних послуг, наприклад, транспортними агентами, які організують перевезення домашніх речей у літній сезон.

Цей вид туризму здебільшого орієнтований на індивідуальних мандрівників, можливо, сімейних.

У Західній Європі, де вартість проживання в готелях відносно висока, недорогі гостьові будинки та пансіони користуються популярністю у молоді та ділових мандрівників. У багатьох європейських країнах Н&І відіграють важливу роль у збільшенні місткості готелів під час великих спортивних і культурних заходів. Наприклад, у Західній Європі понад 60 % футбольних уболівальників зупиняються в недорогих приватних гостьових будинках. Завдяки добре розвиненій транспортній інфраструктурі західноєвропейських країн і Шенгенській угоді (угода, яка дозволяє безвізовий в'їзд і виїзд на території ЄС), значна кількість європейських футбольних уболівальників може вільно переміщатися з країни в країну. Крім того, понад 70 % туристів у Європі зупиняються не в готелях, а в приватних гостьових будинках.

Агротуризм розвивається здебільшого в північній і центральній Італії, де лідирують Тоскана і Трентіно.

- південний Тироль. У цих двох областях зосереджена майже половина агротуристичних підприємств країни, сюди ж прямує половина туристичних потоків регіону;

- це земля Флоренції, Пізи, Сієни та багатьох менш відомих, але дуже цікавих середньовічних міст і монастирів,

- південний Тіроль – один із провідних європейських центрів гірського та гірськолижного туризму.

Таким чином, успішний розвиток агротуризму можна віднести до вже добре розвиненої туристичної інфраструктури та просування цих регіонів. Крім цих двох чинників, особливе місце в цій «формулі успіху» посідають краса ландшафту, наявність чудових культурних, історичних та природних пам'яток, хороші вина і якісна місцева кухня. Слід також зазначити, що не всі регіони здатні так швидко й успішно розвивати агротуризм, оскільки основним видом транспорту, який використовують туристи в регіоні, є особистий автомобіль (або літак і автомобіль).

На думку експертів туристичної галузі та широкої туристичної громадськості, агротуризм в Італії має прекрасне майбутнє. Цей вид відпочинку користується популярністю, а нещодавні міжнародні події призвели до значного зміщення попиту в бік національних і внутрішньо-європейських напрямків. Однак існує небезпека, що агротуризм за своєю природою не може стати сектором «промислового» туризму: масовий наплив турів I-rack може змінити його відмітний характер і в кінцевому підсумку знищити його.

Таблиця 2.1. описує ключові тенденції та інноваційні підходи, які впроваджуються в сфері агротуризму в Італії. Ці нові напрями спрямовані на поліпшення якості туристичного досвіду, збереження природних ресурсів та сприяння розвитку місцевих господарств.

Таблиця 2.1

Тенденції та інновації в агротуризмі в Італії

<i>Тенденції та напрями</i>	<i>Опис</i>
Екологічна сталість	Зростаюча увага до екологічних питань у сфері агротуризму. Використання органічних методів вирощування, зменшення впливу на навколишнє середовище, рециклінг та енергоефективність.
Цифрові технології	Використання сучасних цифрових інструментів для покращення обслуговування та комунікації з туристами. Розвиток мобільних додатків, віртуальних турів, онлайн-бронювання та інтерактивних карт.
Взаємодія з місцевим населенням	Залучення місцевого населення до агротуристичних проєктів. Розвиток спільних ініціатив, які сприяють збереженню культурних традицій та розвитку сільських громад.
Агро-гастрономія	Підвищення уваги до місцевої гастрономічної культури. Пропозиція кулінарних майстер-класів, дегустацій місцевих продуктів, розвиток гастротуризму.
Пізнавальні екскурсії	Розширення програм екскурсій для відвідувачів, охоплюючи нові теми та активності, такі як вивчення біорізноманіття, традиційних ремесел, археологічних розкопок тощо.

Джерело: складено автором на основі джерел [37; 53]

Ця таблиця відображає динамічний розвиток агротуризму в Італії та його орієнтацію на інновації та стале розвиток. Впровадження екологічно сталих практик, використання цифрових технологій для поліпшення обслуговування та комунікації, співпраця з місцевим населенням та підвищення уваги до місцевої гастрономії — це лише деякі з напрямів, які сприяють розвитку

агротуризму в Італії. Ці тенденції сприяють не лише збереженню природних ресурсів та культурної спадщини, а й залучають більше туристів до сільських районів країни, створюючи благоприятні умови для розвитку сільського господарства та місцевої економіки.

Проблеми та перспективи розвитку агротуризму в Італії. Агротуризм в Італії знаходиться перед рядом важливих проблем, але також має значний потенціал для подальшого розвитку. Розглянемо деякі з основних проблем і перспектив для цієї галузі.

Основні проблеми:

1. Регулятивна сфера:

- Управління агротуризмом потребує чітких правил та регулювань. Відсутність чітких стандартів може призвести до недоліків у якості послуг, безпеки гостей та впливу на навколишнє середовище.

2. Конкуренція:

- Зі зростанням популярності агротуризму збільшується конкуренція серед самих господарств. Важливо розвивати унікальність та якість послуг для привернення та утримання туристів.

3. Збалансоване використання природних ресурсів:

- Зростання туризму може призвести до перенапруження природних ресурсів, особливо в чутливих екологічних зонах. Важливо забезпечити збалансоване використання природних ресурсів для збереження екосистем та біорізноманіття.

Перспективи:

1. Можливості розширення:

- Італія має значний потенціал для розвитку агротуризму в нових регіонах та напрямках. Розширення агротуристичних послуг до менш відомих областей може створити нові можливості для туристичного розвитку.

2. Співпраця з іншими галузями туризму:

- Взаємодія з іншими галузями туризму, такими як гастротуризм, винний туризм або культурний туризм, може стимулювати розвиток агротуризму та привертати більше туристів.

3. Маркетингові стратегії:

- Розвиток ефективних маркетингових стратегій для просування агротуристичних продуктів може допомогти збільшити їх популярність серед туристів. Використання цифрових медіа, соціальних мереж та співпраця з туристичними агентствами можуть підвищити видимість та привабливість агротуристичних об'єктів.

Агротуризм в Італії має потенціал стати важливим сегментом туристичної індустрії країни, але для цього необхідно ефективно вирішувати проблеми і активно працювати над перспективами подальшого розвитку, зосереджуючись на якості, сталому використанні ресурсів та інноваціях.

Стан розвитку агротуризму в Італії свідчить про його зростання та важливість як сегмента туристичної індустрії. Відвідування сільських районів Італії стає все популярнішим, оскільки туристи шукають аутентичний досвід, зближення з природою та поглиблене ознайомлення з місцевою культурою та гастрономією.

1. Популярність агротуризму в Італії стрімко зростає, приваблюючи як внутрішніх, так і зарубіжних туристів, які прагнуть знайти відпочинок подалі від масового туризму.

2. Господарства, які працюють у сфері агротуризму, активно розвивають свою інфраструктуру, надаючи комфортне та затишне проживання для відвідувачів.

3. Туристи мають можливість не лише спостерігати за роботою на фермі, а й брати участь у нею, смакуючи страви з місцевих продуктів та занурюючись у місцеву культуру.

4. Багато господарств агротуризму в Італії акцентують увагу на екологічній сталості, використовуючи органічні методи вирощування та збереження природних ресурсів.

5. Агротуризм стає важливим джерелом додаткових доходів для сільських господарств та сприяє розвитку місцевих економік.

У цілому, сучасний стан агротуризму в Італії свідчить про його значимість у структурі туристичної галузі країни. Продовжуючи розвиватися в напрямку сталого та інноваційного туризму, агротуризм в Італії має великий потенціал для привертання нових туристів та зміцнення економічного та соціокультурного розвитку сільських регіонів країни.

Отже, агротуризм в контексті Італії є важливим видом туризму, що спрямований на сприяння взаємодії туристів з сільськими областями, сільським господарством та місцевим способом життя. Цей термін поєднує в собі аграрний та туристичний аспекти, дозволяючи відвідувачам поглибити своє розуміння сільського господарства, зазирнути за його куліси та насолодитися природними та культурними багатствами сільських районів.

2.3. Порівняльний аналіз агротуризму Італії та інших країн.

За даними Всесвітньої туристської організації, агротуризм - одна з п'яти основних стратегій розвитку туризму у світі, яка об'єднує широкий спектр різноманітних видів відпочинку і швидко розвивається в зарубіжних країнах.

Водночас необхідно враховувати особливості розвитку агротуризму в різних країнах. У Європі агротуризм набув особливого розвитку в Австрії та Франції, де уряди надають значну фінансову та освітню підтримку сільським районам. До країн з високим інтересом до контакту з природою відносяться Ісландія, Ірландія, Велика Британія, Норвегія, Швеція, Данія, Фінляндія, Литва, Нідерланди, Бельгія, Швейцарія та Португалія [46]. Країни з високим інтересом до сільської культури та способу життя (традицій, ремесел, архітектури, кухні, тваринництва та садівництва) – це Україна, Молдова, Болгарія, Хорватія, Греція, Кіпр та Італія. Інтерес до природи і культури змішаний в Іспанії, Німеччині, Польщі, Латвії, Естонії, Чехії, Словаччині, Австрії, Словенії, Румунії, Сербії та Чорногорії.

Популярність агротуризму в різних країнах серед міжнародних туристів залежить від декількох чинників, що роблять ці країни привабливими для агротуристів:

1. Культурний досвід. Країни з багатою історією, традиціями та культурними особливостями привертають туристів, які хочуть поглибитися у місцевий спосіб життя. Агротуризм надає можливість побачити, як місцеве населення живе, працює та святкує свої традиції.

2. Екологічне середовище. Країни з великими природними просторами, чистим повітрям та непорушеними ландшафтами приваблюють туристів, які цінують екологічний туризм та стале розвиток.

3. Гастрономічні можливості. Багатство місцевих страв, вина та інших місцевих продуктів є привабливими для гурманів та любителів кулінарного мистецтва.

4. Активний відпочинок. Для багатьох туристів агротуризм може бути способом поєднати відпочинок на природі з активними видами відпочинку, такими як піші прогулянки, велосипедні поїздки або катання на конях.

5. Місцеві враження. Важливою складовою популярності агротуризму є можливість взаємодії з місцевим населенням, пізнавати їхню культуру, звичаї та традиції безпосередньо.

6. Екскурсійні можливості. Наявність цікавих екскурсій та програм, що дозволяють глибше ознайомитися з місцевим життям, також сприяє популярності агротуризму серед міжнародних туристів.

Ці чинники в поєднанні зі специфічними особливостями кожної країни визначають, наскільки привабливим є агротуризм в цих місцях для міжнародних подорожуючих.

Спробуємо на основі порівняльного аналізу з'ясувати спільні та відмінні риси розвитку агротуризму в Італії та інших країнах. Для порівняння оберемо найближчих сусідів Італії – Францію, Іспанію та Швейцарію.

Особливості агротуризму у Франції, Іспанії та Швейцарії

<i>Країна</i>	<i>Особливості агротуризму</i>
Франція	великий акцент на гастрономічному досвіді: представлення традиційних французьких страв з місцевих продуктів.
	різноманітність програм: екскурсії до виноробні, гастрономічні майстер-класи, активні види відпочинку на природі.
	інтеграція з місцевим населенням: можливість брати участь у сільському господарстві та традиційних ремеслах.
Іспанія	сонячні регіони та відпочинкові аспекти: агротуризм у виноградниках, оливкових гаях, близько до моря.
	представлення місцевої культури: танці, музика, святкування традиційних свят.
	харчування: традиційна іспанська кухня з використанням органічних продуктів.
Швейцарія	екологічна сталість: акцент на збереженні природи, екскурсії в гірських районах.
	активний відпочинок: гірські тури, катання на лижах у зимовий період.

Джерело: складено автором на основі джерел [48]

Оглянуті країни (Франція, Іспанія, Швейцарія) мають свої унікальні особливості агротуризму, які визначають їхню привабливість для міжнародних туристів. Франція зосереджується на гастрономічному досвіді, Іспанія пропонує сонячні регіони та відпочинкові аспекти, а Швейцарія відзначається екологічною сталістю та активним відпочинком. Взаємодія з місцевим населенням та впровадження традиційних елементів культури також є важливими аспектами агротуризму в цих країнах.

Таблиця 2.3

Порівняння законодавчого регулювання агротуризму в різних країнах

<i>Країна</i>	<i>Оподаткування</i>	<i>Стандарти обслуговування</i>	<i>Охорона навколишнього середовища</i>	<i>Підтримка уряду</i>
Франція	пільгове оподаткування для агротуристичних господарств.	високі стандарти обслуговування, орієнтовані на гастрономічний досвід та комфорт гостей.	суворі вимоги до екологічного сталого розвитку.	державна підтримка у вигляді фінансових стимулів для розвитку агротуризму.
Іспанія	відносно низьке оподаткування для агротуристичних господарств.	стандарти обслуговування, які акцентуються на гостинність і традиційний досвід.	певні вимоги щодо охорони природи та екологічного управління.	державна підтримка через фінансові заходи та програми розвитку туризму.
Швейцарія	високі податкові ставки для агротуристичних господарств.	високі стандарти обслуговування, орієнтовані на ексклюзивний досвід.	строгі вимоги щодо охорони природи, особливо в гірських районах.	широкий спектр державної підтримки, включаючи фінансові та інфраструктурні ініціативи.

Джерело: складено автором

Законодавче регулювання агротуризму в різних країнах (Франція, Іспанія, Швейцарія) відрізняється за рівнем оподаткування, стандартами обслуговування, охороною навколишнього середовища та підтримкою з боку уряду. Франція та Іспанія надають пільги для агротуристичних господарств і акцентують на гастрономічному та гостинному досвіді для гостей. У Швейцарії, хоча вимоги до оподаткування вищі, але стандарти обслуговування та охорона навколишнього середовища є дуже високими. Уряди цих країн надають підтримку агротуризму через різноманітні програми та ініціативи.

Таблиця 2.4

Стан розвитку агротуризму в інших країнах (Франція, Іспанія, Швейцарія) порівняно з Італією

<i>Параметр</i>	<i>Франція</i>	<i>Іспанія</i>	<i>Швейцарія</i>	<i>Італія</i>
<i>Обсяги агротуристичних об'єктів</i>	Високі обсяги, різноманітність Значна кількість агроготелів, ферм та винних господарств.	Значний обсяг агротуристичних господарств, особливо у південній частині. Велика популярність агроготелів.	Помірні обсяги, але висока якість. Популярність гірських ферм та агроготелів.	Широкий розмах агротуристичних об'єктів, включаючи ферми, виноробні та сільські готелі.
<i>Популярність серед туристів</i>	Дуже популярний вид туризму. Велика кількість міжнародних туристів, які шукають аутентичний сільський досвід.	Висока популярність, особливо у відпочинкових регіонах. Агротуризм приваблює туристів з різних країн.	Висока популярність серед туристів, які шукають екологічно чистий відпочинок.	Одна з найпопулярніших форм туризму. Значна кількість агротуристів з усього світу.

Завершення таблиці 2.4

Особливості агротуризму	Велика увага до гастрономії, виноробства та сільських традицій.	Сонячні регіони, де можна відпочити та насолодитися місцевими продуктами.	Агротуризм в гірських регіонах, включаючи екскурсії та активний відпочинок.	Стрес на традиційність, культурні особливості та екологічну сталість.
Законодавче регулювання та підтримка від держави	Законодавче регулювання та підтримка сприяють розвитку агротуризму.	Державна підтримка і фінансова підтримка для розвитку агротуризму.	Державна підтримка, спрямована на збереження природи та розвиток сільського господарства.	Державна підтримка, що спрямована на підтримку сільського господарства та туризму.

Джерело: складено автором на основі джерел [39; 47]

Порівняльний аналіз стану розвитку агротуризму в різних країнах (Франція, Іспанія, Швейцарія) порівняно з Італією показує, що агротуризм є популярною формою туризму у багатьох європейських країнах. Кожна країна має свої особливості, але загалом високий рівень обслуговування, розмаїття об'єктів та підтримка держави сприяють успішному розвитку агротуризму. Італія, зокрема, є однією з провідних країн у цьому секторі, з великою кількістю агротуристичних об'єктів та високою популярністю серед міжнародних туристів.

На основі проведеного аналізу можна зробити наступні висновки:

1. Італія, Франція, Іспанія та Швейцарія мають багату культурну спадщину, що робить їх привабливими для агротуристів. Однак кожна країна має свої унікальні традиції, які відображаються в агротуризмі.

2. У всіх цих країнах існують високі стандарти обслуговування для агротуристичних господарств, проте акцент може різнитися. Наприклад, Франція може більше акцентувати на гастрономічному досвіді, тоді як Швейцарія може підкреслювати ексклюзивний характер обслуговування.

3. Всі ці країни відомі своєю увагою до охорони навколишнього середовища. Агротуризм у них спрямований на створення екологічно чистого та сталого середовища для відпочинку гостей.

4. Усі ці країни є популярними туристичними напрямками, що включають агротуризм. Вони приваблюють туристів не лише своєю природою, але й культурним спадщиною та гастрономічними враженнями.

5. Законодавче регулювання агротуризму також може відрізнятися між цими країнами, зокрема стосовно оподаткування, підтримки уряду та стандартів обслуговування.

В цілому, кожна з цих країн має свої унікальні особливості, які роблять їх агротуризм привабливим для міжнародних туристів. Порівняльний аналіз дозволяє визначити переваги та недоліки кожної країни у розвитку агротуризму та використовувати ці знання для подальшого вдосконалення та розвитку галузі.

2.2. Розробка програми обслуговування агротуристів (на прикладі садиби у Валь д'Орчіа)

Для розуміння механізмів сервісного забезпечення розвитку агротуризму в Італії розглянемо діяльність садиби сільського (зеленого) туризму у Валь д'Орчіа (Тоскана).

Заміська садиба у Валь Д'орчіа зі старими фермерськими будинками та 80 га землі розташована в сільській місцевості Тоскани (рис. 2.1).

Рис. 2.1. Вигляд садиби у Валь д'Орчіа [40]

Із цього чудового села, розташованого на височині, відкривається унікальний панорамний краєвид на Валь д'Орча в провінції Сієна, відомій своїми милими пагорбами, засадженими оливковими галями і виноградниками.

Грунтова дорога, облямована величними кипарисами, типовими для образу тосканської сільської місцевості, веде до маєтку, в якому зараз можна зупинитися.

Цей чудовий маєток складається з двох найстаріших кам'яних фермерських будинків і комор у провінції. Перший будинок, загальною площею 600 кв. м, датується початком 1600-х років і охоплює великий сад із краєвидом на долину і дві прилеглі будівлі; на першому поверсі розміщений клуатр, що веде у вітальню з великим кутовим каміном і теракотовою підлогою. Тут також є зона, що підлягає реставрації, де можна створити дві спальні з ванними кімнатами і додаткову ванну кімнату. Крім того, поруч із клуатром знаходиться спальня з ванною кімнатою. На верхній поверх можна піднятися гвинтовими сходами зсередини і кам'яними сходами зовні. Тут знаходяться ще дві спальні та ванна кімната. Другий фермерський будинок

складається з вітальні з великим каміном, трьох спалень і ванної кімнати з душем. З вікон відкривається приголомшливий вид на тосканську сільську місцевість. Зовні будинку є дров'яна піч і майданчик для барбекю площею близько 50 кв. м. У затишному місці розташований підземний гараж площею 100 кв. м.

Інший старий будинок площею 350 кв. м має квадратне планування. На першому поверсі розташовано гараж і комору, яку наразі реставрують. На верхній поверх ведуть цегляні сходи. Одразу ж знаходиться затишна вітальня з великим каміном, що веде в привабливу світлу кухню з великими вікнами з видом на Валь д'Орча і гору Аміата. Уздовж коридору розташовані перша кімната з ванною кімнатою і дві спальні з ще однією ванною кімнатою.

На ділянці також є великий прямокутний басейн, де можна розслабитися і насолодитися природою та околицями.

Загальна площа села становить 80 га, з яких 36 га – орні землі, 2 га – оливкові гаї, 2 га оточують ферму і 40 га – лісовий масив.

Для тих, хто любить незайману природу і хоче насолодитися тосканською сільською місцевістю в повній самоті, це справжня перлина.

Додаткові атракції садиби у Валь д'Орчіа: сад, оливковий гай, ліс, орна земля, басейн.

У таблиці 2.5 проведемо оцінку якості прийому гостей у садибі у Валь д'Орчіа, зокрема звернемо увагу на затишне проживання, рівень гостинності та особистий підхід до кожного відвідувача.

Таблиця 2.5

Гостьовий прийом у садибі у Валь д'Орчіа: оцінка якості обслуговування

<i>Показник</i>	<i>Оцінка (від 1 до 5)</i>
Затишне проживання	5
Гостинність персоналу	5
Особистий підхід до гостей	5

Джерело: складено автором на основі гугл-відгуків

Результати оцінки якості прийому гостей у садибі у Валь д'Орчіа засвідчують, наскільки ефективно господарство забезпечує комфорт та задоволення потреб відвідувачів. Оцінка затишного проживання, рівня гостинності та особистого підходу допоможе ідентифікувати сильні сторони та можливі області покращень в обслуговуванні агротуристів.

Сильні сторони агротуристичної садиби у Валь д'Орчіа включають:

1. Прекрасне розташування. Садиба розташована в живописному регіоні Валь д'Орчіа, відомому своїми мальовничими пейзажами та красивою природою. Це створює ідеальні умови для відпочинку у спокійному та зеленому середовищі.

2. Аутентична атмосфера. Господарство надає гостям можливість доторкнутися до справжнього сільського життя Італії. Відвідувачі можуть брати участь у сільськогосподарських роботах, дегустувати місцеві страви та спілкуватися з місцевими жителями.

3. Гостинність та особистий підхід. Власники садиби демонструють високий рівень гостинності та створюють теплу атмосферу для гостей. Особистий підхід до кожного відвідувача робить перебування незабутнім та комфортним.

4. Використання місцевих продуктів. Садиба пропонує страви, приготовані з місцевих органічних продуктів, що дозволяє гостям насолоджуватися смачною та здоровою кухнею.

5. Різноманітність активностей. Відвідувачі мають можливість приймати участь у різноманітних сільськогосподарських та розважальних програмах, таких як екскурсії по фермі, верхова їзда або винні дегустації.

Ці сильні сторони роблять агротуристичну садибу у Валь д'Орчіа привабливим місцем для відпочинку та дозвілля, пропонуючи унікальний і аутентичний досвід сільського туризму в Італії.

Харчування та страви. У садибі у Валь д'Орчіа гостям пропонується розмаїття страв з використанням місцевих, органічних продуктів. Особливий

акцент на якість і автентичність страв, що відображають смаки та традиції цього регіону Італії. Аналіз меню та страв включає такі аспекти:

- Місцеві продукти. Використання сезонних місцевих продуктів з місцевих ферм та господарств для готування страв.
- Органічні інгредієнти. Застосування органічних інгредієнтів без хімічних добрив та пестицидів.
- Традиційні рецепти. Представлення страв, що відображають традиційну кухню регіону, з власною інтерпретацією та сучасним підходом.
- Дегустації. Можливість дегустувати місцеві сири, вина та інші делікатеси.

Екскурсійні програми. У садибі у Валь д'Орчіа доступні різноманітні екскурсійні та розважальні програми для гостей, спрямовані на ознайомлення з сільськими традиціями та культурою регіону. Огляд доступних програм включає:

- Екскурсії по фермі. Можливість огляду сільськогосподарських процесів та участь у роботі на фермі.
- Винні дегустації. Екскурсії до місцевих винних погребів зі смакуванням традиційних вин.
- Культурні заходи. Участь у традиційних святкуваннях, майстер-класи з місцевої ремісництва тощо.
- Піший туризм. Організовані прогулянки або піший туризм по мальовничим місцевостям навколо садиби.

Ці елементи створюють унікальний та насичений досвід для гостей садиби у Валь д'Орчіа, дозволяючи їм насолоджуватися не лише смачною кухнею, але й поглиблювати знання про місцеву культуру та традиції через цікаві екскурсійні програми.

Важливим для нас є порівняння рівня обслуговування та комфорту садиби у Валь д'Орчіа з іншими агротуристичними об'єктами в регіоні:

- Садиба у Валь д'Орчіа: 4 бали
- Садиба «La Campagna»: 3 бали

- Садиба «Il Poggio»: 4.5 бали

Порівняння різноманітності та якості екскурсійних та розважальних програм у садибі у Валь д'Орчіа та конкурентів:

- Садиба у Валь д'Орчіа: 4.5 бали
- Садиба «La Campagna»: 3 бали
- Садиба «Il Poggio»: 4 бали

Оцінка місцевої кухні та ресторанних послуг садиби у Валь д'Орчіа порівняно з конкурентами:

- Садиба у Валь д'Орчіа: 4.5 бали
- Садиба «La Campagna»: 4 бали
- Садиба «Il Poggio»: 4.5 бали

Садиба у Валь д'Орчіа займає провідні позиції в регіоні за якістю обслуговування, різноманітністю програм та якістю харчування. Вона забезпечує високий рівень комфорту та задоволення потреб гостей, пропонуючи різноманітні та цікаві екскурсійні програми та страви, виготовлені з місцевих, органічних продуктів. Порівняно з конкурентами, садиба у Валь д'Орчіа має перевагу у багатьох аспектах агротуризму, забезпечуючи незабутній та якісний досвід для своїх відвідувачів.

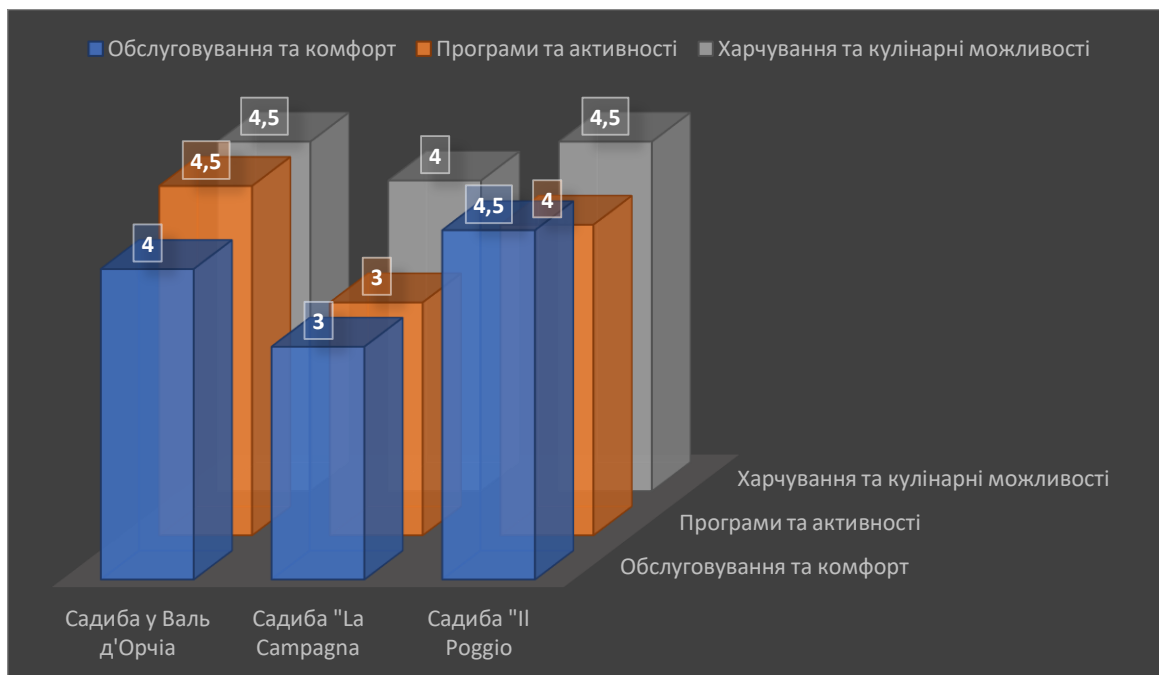

Рис. 2.2. Порівняльна діаграма садиби у Валь д'Орчіа з іншими агросадибами

Нами розроблено пропозиції та рекомендації для садиби у Валь д'Орчіа:

1) Розширення екскурсійних програм

З метою збагачення досвіду гостей та привертання нових відвідувачів, рекомендуємо впровадження нових тематичних екскурсій, наприклад:

- екскурсія до місцевої виноробні: детальне ознайомлення з процесом виробництва вин та дегустація автентичних сортів.
- екскурсія до місцевої сироварні: участь у процесі виготовлення місцевих сирів з дегустацією на завершення.
- екскурсія в історичні місця регіону: подорож у минуле через огляд історичних пам'яток та місцевих легенд.

2) підвищення рівня якості сервісу

Для покращення задоволення гостей та збереження відвідувачів, рекомендуємо:

- Організація додаткових тренінгів та семінарів для персоналу з підвищення рівня обслуговування та гостьового прийому.
- Запровадження особливого підходу до кожного гостя, враховуючи їхні індивідуальні потреби та запити.

3) Маркетинг та просування

Для залучення нових гостей та підвищення відомості про садибу, рекомендуємо:

- Розробка ефективної маркетингової стратегії з використанням соціальних медіа, рекламних кампаній та співпраці з туристичними платформами.
- Організація спеціальних пропозицій та знижок для нових клієнтів та повернутих гостей.

Ці пропозиції допоможуть підвищити конкурентоспроможність садиби у Валь д'Орчіа, забезпечуючи ще більше задоволення та незабутній досвід для відвідувачів.

У таблиці представлені пропозиції та рекомендації щодо подальшого розвитку садиби у Валь д'Орчіа з метою покращення екскурсійних програм, рівня сервісу та маркетингових стратегій.

Таблиця 2.6

Оцінка важливості пропозицій та рекомендацій для садиби у Валь д'Орчіа

Пропозиція	Оцінка важливості (від 1 до 5)
Розширення екскурсійних програм	4
Підвищення рівня сервісу	5
Маркетинг та просування	4

Джерело: складено автором

Ця таблиця відображає важливість та пріоритетність пропозицій та рекомендацій для подальшого розвитку садиби у Валь д'Орчіа. Пріоритетність відображається через оцінку від 1 до 5, де більше значення вказує на більш важливі або необхідні пропозиції. Реалізація цих пропозицій допоможе покращити якість обслуговування та зробить садибу у Валь д'Орчіа більш привабливою для нових гостей, що сприятиме розвитку бізнесу та збільшенню задоволення відвідувачів.

Під час формування програми обслуговування агротуристів у садибі у Валь д'Орчіа було звернуто увагу на різноманітні аспекти, спрямовані на створення незабутнього та комфортного досвіду для гостей. Огляд і аналіз наявного досвіду садиби та порівняння з іншими зразками агротуризму дозволили зробити декілька висновків:

- садиба у Валь д'Орчіа має високий рівень обслуговування, забезпечуючи гостей затишним проживанням та особистим підходом;
- на основі порівняльного аналізу з іншими агротуристичними об'єктами в регіоні, обслуговування у садибі у Валь д'Орчіа отримало оцінку 4 бали з 5, що свідчить про його високу якість;

- програми та активності у садибі у Валь д'Орчіа також отримали позитивну оцінку, особливо у порівнянні з конкурентами;
- є певні можливості для розширення екскурсійних програм та вдосконалення розважальних заходів, що сприятиме різноманіттю та привабливості для гостей.

Формування програми обслуговування агротуристів у садибі у Валь д'Орчіа виявилось успішним і виправданим. Високий рівень обслуговування та програм, що пропонуються гостям, забезпечують задоволення та незабутній відпочинок. Проте існують можливості для подальшого розвитку шляхом розширення програм та підвищення рівня сервісу, що сприятиме залученню нових гостей та підвищенню конкурентоспроможності садиби у Валь д'Орчіа на ринку агротуризму.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі було проведено аналіз сервісного забезпечення агротуризму в Італії. Це дозволило зробити наступні висновки

1. Агротуризм визначається як форма туризму, що поєднує відпочинок на природі зі знайомством з сільським господарством та місцевою культурою.

Особливості агротуризму включають використання місцевих продуктів, взаємодію з місцевим населенням, активний відпочинок та набуття нових знань про сільське господарство.

2. Особливості сервісного забезпечення агротуризму передбачають з боку власників агротуристичних об'єктів особистий підхід до гостей, створюючи атмосферу гостинності та забезпечуючи комфортне проживання.

Сервісне забезпечення акцентує увагу на споживання смачних страв з місцевих продуктів, специфічні екскурсійні програми та екологічно чисте середовище.

3. Італії агротуризм є популярною формою відпочинку, що розвивається завдяки підтримці уряду та зростанню попиту на екологічно чистий відпочинок.

4. Порівняльний аналіз доводить, що агротуризм у Італії має багато спільного з іншими країнами, але кожна з них має свої унікальні особливості і привабливість для міжнародних туристів.

5. Аналізуючи приклад агросадиби у Валь д'Орчіа (Тоскана), вдалося виявити її сильні та слабкі сторони, що стало підставою для розробки авторських пропозицій та рекомендацій. Була запропонована оновлена програма обслуговування, що включає комфортне проживання, смачне харчування, цікаві екскурсії та персонал з високим рівнем сервісу.

Отже, агротуризм в Італії є важливим сегментом туристичної індустрії, який має значний потенціал для подальшого розвитку та приваблення туристів з усього світу. Сформульовані в роботі рекомендації для підвищення ефективності сервісного забезпечення агротуризму в Італії та забезпечення

його конкурентоспроможності на міжнародному ринку, можуть бути впроваджені на практичному ґрунті.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Агротуризм в світі та в Україні. Apache Tomcat. URL: <http://rep.knlu.edu.ua/xmlui/handle/787878787/3602> (дата звернення: 14.04.2024).
2. Биркович В. Сільський зелений туризм – пріоритет розвитку туристичної галузі України. Стратегічні пріоритети. Науково-аналітичний щоквартальний збірник. 2017. Вип. 1 (6). С. 138-143.
3. Бондар В.В. Екологічний туризм як складова розвитку сільського туризму. ХНТУСГ. 2012. Випуск 127 (Економічні науки). URL: http://khntusg.com.ua/files/sbornik/vestnik_127/11.pdf. (дата звернення: 14.04.2024).
4. Васильєв В. Головна мета сільського туризму – це новий туристичний продукт. Туризм сільський зелений. 2018. №4. С. 10-13.
5. Васильєв В. Сільському туризму — розуміння й державну підтримку. Вісник інституту сільського розвитку. 2018. №1-2. С. 65.
6. Виноградська А.М. Розвиток українського туристичного бізнесу. Економіка. Фінанси. Право (укр.). 2019. № 5. С.13-18.
7. Галушкіна Т. Розвиток екотуризму в Україні: збірник наукових праць ІПРЕЕД НАНУ. Одеса: 2019 Вип. 1. С. 24-29.
8. Горішевський П. Сільський зелений туризм: організація надання послуг гостинності. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2017. С. 148.
9. Грицку-Андрієш Ю. П. Організаційні та фінансово-економічні аспекти активізації сільського туризму: збірник тез 89 Всеукраїнської науково-практичної конференції Фінансова система України: стан, проблеми, перспективи : 2–3 червня 2010 р. Херсон, 2018. С. 278.
10. Губені Ю. Розвиток сільських територій: деякі аспекти європейської теорії і практики. Економіка України. 2017. №4. С. 62-70.
11. Дмитрук, О. Ю. Екотуризм: навчальний посібник. К.: Альтерпрес, 2015. С. 358.

12. Закон України "Про туризм" від 05.09.95 р. Відомості Верховної Ради. 1995. №31. 2. Закон України «Про сільський зелений туризм» URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?pf3516=4299&sk1=5 (дата звернення: 14.04.2024).
13. Зінько І. Сільський зелений туризм як складова стратегії туристичної політики регіону. Вісник Львівського університету. Серія: Міжнародні відносини. 2018. № 24. С. 77-83.
14. Козловець М.А. Внутрішній туризм як чинник політичної та соціокультурної інтеграції українського суспільства. Актуальні проблеми, сучасний стан та перспективи розвитку індустрії туризму в Україні та Польщі: Матеріали шостої міжнародної науково–практичної конференції. За ред. Саух І.В. Житомир: вид-во ЖФ КІБІТ, 2016.
15. Корнілова Н.В. Проблеми розвитку внутрішнього туropolерейтингу в Україні. Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції «Туристичний та готельно-ресторанний бізнес в Україні: проблеми розвитку та регулювання». Черкаси, 22-23 березня 2018 р. Черкас. держ. технол. ун-т. Т. 1. Видавець Чабаненко Ю.А. С. 28-31.
16. Коробка С.В. Зелений туризм як різновид підприємницької діяльності в сільській місцевості. Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. 2011. Випуск II (42), Частина I. URL: http://tourlib.net/statti_ukr/korobka2.htm (дата звернення: 14.04.2024).
17. Косар Н.С. Дослідження розвитку туризму в Україні в умовах кризи. Актуальні проблеми економіки. 2016. №2. С.115-125.
18. Костриця М.М. Підприємницькі засади розвитку сільського туризму: Автореф. дисерт. на здобуття наук. ступеня к.е.н.: 08.00.04. Житомир, 2017 р. 20 С. 90
19. Костюк О.М. Туризм і його розвиток в Україні. URL: // <http://tourismbook.com/books/book-34/>. 6. Балабанов І.Т. Курс інноваційного менеджменту: підручник. К., 2017. С. 301.

20. Литвин І.В. Проблеми та перспективи розвитку сільського зеленого туризму в регіоні. Регіональна економіка. 2013. № 2. С. 81-88.
21. Мальська М.П. Основи туристичного бізнесу: навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2016. С. 272.
22. Маркетингові дослідження: навч. посібник. Львів: НУ "Львівська політехніка" (інформаційно-видавничий центр "ІНТЕЛЕКТ" інституту післядипломної освіти), "Інтелект-Захід", 2004. С. 288.
23. Михайліченко Г. І. Практика організації туристичних подорожей. — К.: КНТЕУ, 2015. 155 С. 25.
24. Мінприроди України сподівається заробити на екологічному туризмі. URL: <http://7dniv.info/economics/73668-mnpririod-ukraiiii-spodvaietsia-zarobiti-naekologchnomu-turizm.html> (дата звернення: 14.04.2024).
25. Оппельд Л.І. Міжнародний досвід зеленого туризму в Україні: проблеми та перспективи. Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка". 2014. № 1. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=2667> (дата звернення: 14.04.2024).
26. Папп В.В. Сільський зелений туризм як пріоритетний напрям розвитку сільських територій України. 2015. № 18. С. 17-22.
27. Пінчук Т.А. Агротуризм як форма підприємництва у сільській. Науковий вісник УжНУ: Серія «Економіка». № 28. Ч. 3. 2019. С. 49. 91
28. Про сільський туризм, агротуризм, екотуризм і зелений туризм. URL: [http:// geosite.com.ua/dir/5_1](http://geosite.com.ua/dir/5_1) (дата звернення: 14.04.2024).
29. Розвиток туристичної індустрії URL: http://blogs.lb.ua/anna_romanova/332328_rozvitok_turistichnoi_industrii.html (дата звернення: 14.04.2024).
30. Сайт Спілки сприяння розвитку сільського зеленого туризму в Україні URL: <http://www.greentour.com.ua/ukrainian/> (дата звернення: 14.04.2024).
31. Сайт Української Асоціації активного та екологічного туризму URL: <http://uaeta.org/ua/tourism/17> (дата звернення: 14.04.2024).

32. Сердюкова О.М. Сутність сільського зеленого туризму. Економіка та держава. 2014. № 3. С. 87-90.
33. Сільські садиби. Відпочивайте в селах Закарпаття. URL: http://www.transcarpathiatour.com.ua/house_village (дата звернення: 14.04.2024).
34. Сутність поняття, умови та перспективи агротуристичної діяльності. URL: https://tourlib.net/statti_ukr/filjuk.htm (дата звернення: 14.04.2024).
35. Суть та значення агротуризму. URL: https://tourlib.net/statti_ukr/ribun.htm (дата звернення: 14.04.2024).
36. Суть та значення агротуризму. URL: <https://infotour.in.ua/ribun.htm> (дата звернення: 14.04.2024).
37. Терехух А.А. Проблеми розвитку міжнародного туризму в Україні. Молодий вчений. 2015. № 11 (26), Частина 2. С. 126-129.
38. Туристичні потоки URL: http://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2007/tyr/tyr_u/potoki2006_u.htm (дата звернення: 14.04.2024).
39. У парку «Синеvir» торік побували 60 тисяч туристів URL: <http://7dniv.info/tourism/70679-u-parkusinevir-tork-pobuvali-60-tisiach-turistv.html> (дата звернення: 14.04.2024).
40. Чарівна заміська садиба у Валь д'Орчіа. URL: <https://www.lionard.com/ua/charming-country-estate-in-tuscany.html> (дата звернення: 14.04.2024).
41. Чеглей В.М. Сільський зелений туризм як вид рекреаційної діяльності. Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. 2011. Вип. 163, Частина 1. URL: http://tourlib.net/statti_ukr/cheglej.htm (дата звернення: 14.04.2024).
42. Чернява Г.Л. Теоретичні підходи до визначення поняття, сутності альтернатив розвитку сільського зеленого туризму. Культура народів Причорномор'я. 2012. № 227. С.85-88.

43. Черчик Л.М. Сільський туризм як ефективна форма самостійної зайнятості у трудонадлишкових регіонах. *Регіональна економіка*. 2009. № 1. С. 178-182.
44. Baggio R., & Boatto V. (2016). Ecolabels and agritourism: a case study from Italy. *Journal of Sustainable Tourism*, 24(5), 735-755.
45. Briguglio M. (2019). Agritourism: A growing phenomenon in Italy. *Journal of Tourism and Cultural Change*, 17(2), 164-177.
46. Cavicchi A., Santini C., & Casini L. (2018). Agritourism and Local Development: Empirical Evidence from Italy. *Sustainability*, 10(11), 3937.
47. Di Iacovo F., Pieroni L., & Pettenella D. (2016). Social farming in Italy: Filling the gap between welfare and agriculture. *Land Use Policy*, 57, 535-544.
48. Filippi M., Osti L., & Pezzuolo A. (2017). Agritourism in Italy: between tradition and innovation. *Sustainable Agriculture Reviews*, 23, 239-255.
49. Longhi S., & Frigerio M. (2015). Tourist Satisfaction and Loyalty in Agritourism: The Role of Service Quality, Value, and Customer Satisfaction. In *Consumer Behavior, Organizational Strategy and Financial Economics* (pp. 145-161). Springer, Cham.
50. Marano V., Giaccio V., & Viglia S. (2017). Quality of Service in Agritourism: A Study in Italy. *International Journal of Business and Management*, 12(8), 75-86.
51. Marchini A., Diotallevi F., & Pampanini R. (2017). Structural dynamics of agritourism in Italy: An analysis of determinants using panel data. *Land Use Policy*, 68, 350-359.
52. Russo C., & Scuderi A. (2018). Sustainability of agritourism and rural development in Italy: A spatial econometric perspective. *Sustainability*, 10(4), 1121.
53. Schifani G., Dara R. A., Tudisca S., & Borsellino V. (2019). Environmental sustainability of agritourism farms in Italy. *Sustainability*, 11(3), 702.